

Zemědělská krajina pro laika

ANEB JAK NAJÍT POTŘEBNÉ INFORMACE
O KRAJINĚ, VE KTERÉ ŽIJU

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

**tohle
(ne)žeru**

ZAJÍMAT SE O KRAJINU

Naše zemědělská krajina je v mnohém tajemná. Její po tisíce let utvářená podoba byla v posledním staletí významně přeměněna. Mnohonásobně jsme zvětšili pole, narovnali jsme potoky a řeky a odstranili statisíce kilometrů mezí, alejí a polních cest. Nyní ale zažíváme čím dál intenzivnější dopady klimatických změn a pozorujeme, jak z krajiny zmizeli nebo mizejí mnozí její obyvatelé, jako jsou motýli, koroptve či zajáci. Musíme proto napravit některé chyby, které jsme udělali.

Podstatně se změnil také náš vztah k zemědělské krajině. Většinou k ní dnes již nepřistupujeme jako hospodáři či zemědělci, ale spíše jako návštěvníci. Mnozí lidé jsou přítom vlastníky půdy, ovšem často o tom ani nevědí nebo se o to nestarají.

Každý z nás, ať už jsme v jakékoli roli, se přitom může zajímat o krajinu kolem sebe a být aktivní v hledání řešení pro její ozdravení – abychom zvrátili úbytek biodiverzity a vytvořili krajinu odolnou vůči klimatickým změnám. Učit se rozumět krajině může být i velkým dobrodružstvím.

Kde však najít potřebné informace? A kam se obrátit, když vidíme v krajině nějaké nepravosti?

Připravili jsme pro vás tuto informační brožuru, v níž představujeme jeden ze zajímavých online nástrojů, které můžeme na své cestě za poznáním krajiny použít. Přinášíme také přehled důležitých institucí, jež mají za úkol na hospodaření v krajině dohlížet, a poradíme vám, kam se obrátit pro finanční podporu, pokud chcete krajině pomoci.

Snad vám tyto základní informace pomohou, abychom jednou měli rozmanitou krajinu, v níž je radost žít. Krajinu, která poskytuje lidem i všem ostatním organismům vše, co k dobrému životu potřebují.

Hnutí DUHA o to usiluje spolu s podporou desítek tisíc lidí již mnoho let. Přidáte se k nám?

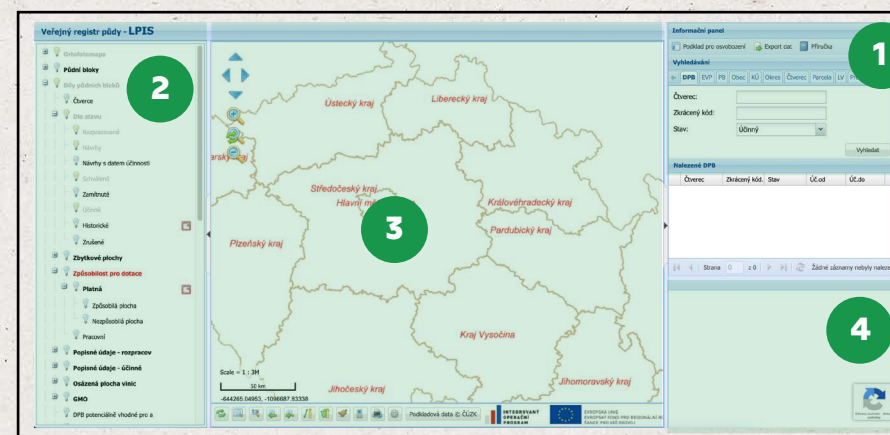
tohlezeru.hnutiduha.cz

JAK ZJISTIT INFORMACE O ZEMĚDĚLSKÝCH POZEMCÍCH

Pro digitální prozkoumání zemědělské krajiny, ve které se pohybuje, vám nejlépe poslouží tzv. „elpis“ – veřejný registr půdy. Najdete ho snadno po zadání zkratky LPIS do vyhledávače.

Jedná se o mapové rozhraní, které primárně slouží státním institucím, ale i zemědělcům pro účely správy zemědělských dotací. LPIS je neustále aktualizovaný, a odráží tedy lépe skutečný stav než třeba katastr nemovitostí. Když víme, kam se podívat, najdeme v něm mnoho užitečných informací o krajině a hospodaření v ní.

Pro snazší orientaci si obrazovku LPISu rozdělme na 4 části.

1 Informační panel

Tento panel vám poslouží pro nalezení konkrétního místa v krajině, na které se chcete podívat. Nejčastěji ho naleznete dle obce nebo katastrálního území a čísla parcely.

2 Menu s podkladovými vrstvami

Zde naleznete bohatství mnoha zajímavých dat a vrstev, které si můžete zobrazit v mapovém výseku (3). Vrstvu aktivujete kliknutím na lampičku tak, aby svítila žlutě. Pozor, některá data uvidíte jen při dostatečném přiblížení mapy – třeba vlastnické parcely z katastru nemovitostí se zobrazí až při přiblížení 1 : 10 000.

Ortofotomapa → Mapa leteckých snímků. Každý rok je nafocena polovina republiky.

Půdní bloky → Půdní bloky jsou celá pole ohraničená v terénu nebo krajinné prvky, například meze nebo remízky. Díly půdních bloků jsou jednotlivé části půdních bloků, na kterých hospodaří konkrétní zemědělec a z nichž se odvíjí zemědělské dotace.

Díly půdních bloků

EVP

Stanoviště včelstev

Kompostárny

Provozovny

Katastr → **Ekologicky významné prvky** jsou evidované krajinné prvky jako mokřady, meze nebo remízky, které má zemědělec na starosti. Díky jejich přínosu pro přírodu z nich nemusí odvádět daň z nemovitosti. Zdaleka ne všechny krajinné prvky jsou ale evidované.

Geoprostor. Žádost

Dotace

LFA/ANC

Nové Enviro

Vhodnost k NAEKO/NEZ

Vhodnost k zatr. 2023+

Vhodnost k zatr. do 2022

Vhodnost k mezpl.

Započtení do minimální intenzí

DSO

Vhodnost k zatr. DSO

Vhodnost k zalesnění

Zákaz změny T (ECP)

Pásky kolem vod → Vrstva ukazuje plochy, které se nacházejí do 6. resp. 10 metrů od břehů vodních zdrojů. Pokud zemědělec pobírá dotaci z tzv. ekoschémat, měl by zde vytvářet travnaté pásy, a tím chránit vodu před splachem pesticidů nebo erodované půdy.

Sucho - profil

Životní prostředí

Chráněná území → Zobrazují se různá chráněná území od národních parků přes maloplošné přírodní památky či rezervace po oblasti Natura 2000. Dle typu se odvíjí i míra ochrany a omezení způsobu hospodaření.

Velkoplošná ZCHÚ

Maloplošná ZCHÚ

Natura 2000

Vojenská újezdy

Nitrátová směrnice

Eroze

Eroze od 1.1.2019

DPB eroze

Zdrojová vrstva eroz

Odtokové linie → Z hustoty vrstevnic poznáme, zda je pole ve svahu, případně na jak strmém. Odtokové linie nám ukazují, jak ze svahů odtéká voda a kde se sbírá. Čím je strmější svah a čím jsou delší nepřerušované odtokové linie, tím větší je riziko, že prudký déšť odnese půdu pryč z pole.

Vrstevnice (5m)

Vrstevnice (2m)

Ostatní podkladová dat

Eroze do 31.12.2018

Vodní útvary → Zobrazuje potoky, řeky, rybníky, nádrže a jiné vodní útvary.

OPVZ

OPLZ

Poldry

BPEJ → Bonitované půdně ekologické jednotky jsou označené kódem, který nám po rozluštění říká, jaký druh půdy se na místě nachází a jak je produkční. Může se od toho odvíjet např. cena půdy. Více na bpej.vumop.cz.

Uzavřené pěstební oblasti

MRO

Honitby

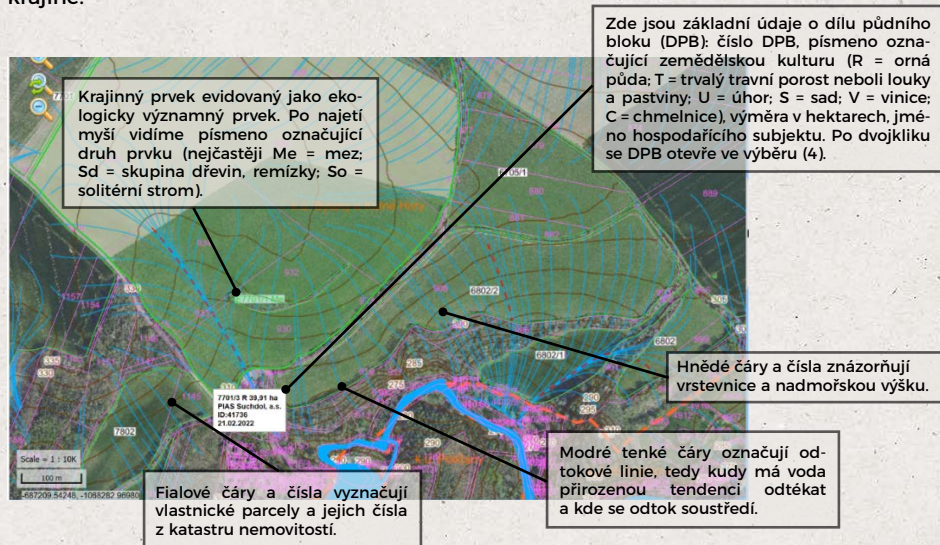
Vinice

Podkladové vrstvy → Zde naleznete jiné mapové podklady než letecké, zejména základní mapu.

3 Mapový výsek

V základním zobrazení zde vidíme pouze leteckou mapu a zeleně ohraničené díly půdních bloků. Aktivací dalších vrstev můžeme získat komplexnější obrázek o dané krajině.

4 Výběr

V tomto panelu můžeme o vybraném poli získat podrobnější informace.

Najdeme zde další informace, jako jsou průměrná sklonitost, nadmořská výška pole, jak daleko je od vodního toku, zda je v chráněném území apod.

Podrobnosti o historii pole – zda se změnila zemědělská kultura (např. rozorání louky na ornou půdu) nebo jak dlouho se zde hospodáří konvenčně, resp. ekologicky.

Zde vidíme, jaké plodiny jsou v daném roce na poli pěstovány.

Informace, do jaké kategorie erozní ohroženosti celkově pole spadá (SEO = silně erozně ohrožená; MEO = mírně erozně ohrožená; NEO = neohrožená) a jaký poměr daných kategorií na poli najdeme. Čím více SEO a MEO, tím je pole ohroženější erozí. Vzhledem k přenastavování podmínek nejspíše vznikne nová záložka „Eroze 2024+“.

Dále nalezneme například záložku EVP, pod níž jsou uvedeny všechny evidované krajinné prvky, které se na poli nacházejí.

Informace, o jakou zemědělskou kulturu se jedná (orná půda, trvalý travní porost, sad atd.).

Zde vidíme, zda zemědělec hospodáří v ekologickém, nebo konvenčním zemědělství.

DPB: 7701/3 (680-1060)	27.10.2023
Stav:	Účinný
Řízení:	22/3875/0068, MAFond
Účinnost od (§3g):	21.02.2022
Účinnost od:	21.02.2022
Účinnost do:	
Uživatel:	PIAS Suchdol, a.s. (41736)
Výměra (ha):	39,91 (bez KP: 39,63)
Způsobilá plocha (ha):	39,91
Kultura:	standardní orná půda (R)
Režim EZ/PO:	Konvenční hospodaření
Půdní blok:	7701-0 (680-1060)

DŮLEŽITÉ STÁTNÍ INSTITUCE A S ČÍM SE NA NĚ OBRACET

ČÍŽP – Česká inspekce životního prostředí

Má obecně na starosti dohled nad dodržováním zákonů o životním prostředí. Můžete ji kontaktovat, když máte například podezření na znečištění vod nebo nelegální kácení dřevin. Na stránkách www.cizp.cz naleznete podrobného praktického rádce včetně informací, s čím se obrátit na jiné instituce.

ÚKZÚZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Zabývá se problematikou používání hnojiv a pesticidů. Lze si zde ověřit, co povoluje zákon, a obrátit se sem při podezření na nelegální použití.

VÚMOP – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy

Zpracovává data o půdě a jejím ohrožení, jako je eroze nebo utužení. Spravuje tzv. monitoring eroze: na www.me.vumop.cz zjistíte, na koho se obrátit, když máte podezření, že na určitém poli došlo k vodní nebo větrné erozi půdy. Pokud se prokáže, že k erozi došlo vinou nevhodného hospodaření, měl by stát vymáhat nápravu. V aplikaci také najdete mapu se zaznamenanými případy eroze. Jde však jen o zlomek případů eroze, k nimž v naší krajině dochází. Na www.mapy.vumop.cz najdete mimo jiné mapy erozní ohroženosti, a to i pro erozi větrnou.

AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny

Zajišťuje odbornou i praktickou péči o přírodu a krajinu. Spadá pod ni například správa chráněných území, řeší invazní druhy, zpracovává metodické materiály a standardy péče a mnoho jiného. Na www.mapy.nature.cz najdete různé mapy s daty o mapování biotopů nebo přírodních podmínkách v ČR a mnoho dalšího.

DOTACE NA OPATŘENÍ V ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINĚ

Dotace Ministerstva životního prostředí

Dotace na tvorbu či péči o krajinné prvky, jako jsou remízky, meze nebo mokřady, spravuje zejména AOPK. Najdete je na www.dotace.nature.cz. Menší projekty financuje Program péče o krajinu (PPK) a Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK); větší projekty pak Operační program Životní prostředí (OPŽP). Lze si vyhledat nabídku dotací pro jednotlivá opatření (např. výsadba dřevin) nebo aktuální dotační výzvy.

Dotace Ministerstva zemědělství

Tyto dotace spravuje Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) a najdete je na www.szif.cz. Jsou určené zemědělcům, ale může se jimi inspirovat třeba i vlastníci půdy, který zemědělci půdu propachtovává. Z hlediska přírody jsou důležitá tzv. agroenvironmentálně-klimatická opatření, ze kterých lze podpořit například tvorbu kvetoucích pásů, nebo tzv. ekoschémat. Na SZIF se lze také obracet s pochybnostmi o plnění dotačních podmínek zemědělcem.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

**Naše krajina potřebuje změnit.
Pracujeme na tom.
Podpořte naši práci na
darce.hnutiduha.cz.**

Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic
Údolní 33, 602 00 Brno, Česká republika

Zpracoval: Martin Rexa

Fotografie: archiv Hnutí DUHA – Martin Matěj, Envato

 + 420 545 214 431

 info@hnutiduha.cz

 www.hnutiduha.cz

 www.facebook.com/HnutiDuha

 www.twitter.com/HnutiDUHA